

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
МАЛА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
“ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА
ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА”

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

М.А.Н.

Мала академія наук
України під егідою
ЮНЕСКО

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ XVI МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ “АКАДЕМІЧНА Й УНІВЕРСИТЕТСЬКА НАУКА: РЕЗУЛЬТАТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ”

205

років освітніх традицій

12-13 ГРУДНЯ 2023 РОКУ

2. Оніщук Л.М., Баштовенко О.А. Інтегрований підхід до управління тренувальною та змагальною діяльністю. Перспективи та інновації науки. Серія: Педагогіка спортсменів. Випуск №15 (33).2023 р. С.400-413

УДК 02+930.25+069]:[32.019.5:316.485.26](477)

**БІБЛІОТЕКИ, АРХІВИ ТА МУЗЕЇ У ВІЙНІ СМИСЛІВ МІЖ РФ ТА
УКРАЇНОЮ (2014 – 2023pp.)**

Передерій І.Г.

*Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
iryna.perederii@gmail.com*

Гула Р.В.

Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба

В умовах російсько-української війни різко заактуалізувалася загроза розмивання культурного ядра та світоглядних констант українського суспільства за допомогою маніпулятивних технологій ворога. Серед цих технологій – консцієнтальна війна або війна смислів. Консцієнтальна війна – це війна психологічна за формою, цивілізаційна за змістом та інформаційна за засобами, метою якої є знищення або деструкція інтелектуального ресурсу нації та руйнування її універсальних настанов. Стисло сутність терміну можна визначити як війну смислів або війну на ураження свідомості. І важливим об'єктом та суб'єктом у цій війні є інституції національної пам'яті – бібліотеки, архіви та музеї. Вони перебувають під цілеспрямованим «прицілом» ворога, але й мають неабиякий потенціал щоб цьому протистояти, бути запобіжником реалізації маніпулятивних технологій ворога та ефективним інструментом у відповідному протистоянні двох світів – українського й російського, а по суті – демократичного й автократичного, вільного й імперсько-рабського. Отже, нам видалася актуальною спроба розкрити загрози й потенціал бібліотек, архівів та музеїв з погляду теорії консцієнтальної війни. Бо ця теорія наразі активно зреалізовується у маніпулятивних практиках ворога.

Одним із складників консцієнтальної війни є *археологічна війна* – форма цивілізаційно-ментального, інформаційного, соціокультурного та збройного протистояння між державами, націями з метою або збереження свідоцтв матеріальної культури автохтонного етносу, або розмивання культурного ядра та ментальних засад народу держави-конкурента (ворога) шляхом свідомого знищення сакральних, «серцевих» пам'яток історії та культури.

У цій війні можна виділити *два блоки – оборонний й наступальний*. Наступальний блок використовує наразі держава-агресор. Він представлений такими формами:

1. *Свідоме знищення пам'яток історії і культури*. Ворог завдає шкоду не тільки життям людей та інфраструктурі України, але й бібліотекам, архівам та музеям, (замінування території археологічного комплексу «Кам'яна Могила»

біля Мелітополя, ракетний удар по музею Г. Сковороди на Харківщині, архіву в Чернігівському управлінні СБУ, знищення архіву В. Чорновола в Бучі тощо).

2. *Мародерство культурних цінностей.* Після 2014 р. з окупованого Криму до Ермітажу було доправлено колекції «Херсонеса Таврійського», Музею Тавриди в Сімферополі та ін. Після 24 лютого 2022 р. Крим став осередком, куди російські окупанти звозять скарби, вилучені з українських музейних закладів після повномасштабного вторгнення. Викрадаються й архівні документи.

3. *Реанімація символічних культурних архетипів – поновлення пам'яток матеріальної культури, які несуть основи ментального коду держави-агресора.* Прагнучи реанімувати імперську державу-«франкейштейна» як еkleктичну суміш царської Росії та СРСР, ворог намагається реанімувати на окупованій території відповідні пам'ятники (пам'ятники В. Леніну, одіозним комуністичним діячам).

У археологічній війні Україна не лише є жертвою, вона активно чинить опір і наразі здебільшого вдається до оборонних її форм. До них належать:

1. *Порятунок музеїв, бібліотек, архівів та їхніх фондів в умовах війни.* Здійснюються цілеспрямовані заходи з урятування документних колекцій на відповідних територіях. Архівні, музейні заклади взяті під охорону Нацгвардії, де можливо й актуально, відбувається евакуація фондів. Багато зроблено волонтерами, громадськими об'єднаннями та за допомогою міжнародних партнерів.

2. *Дотримання норм міжнародного гуманітарного права щодо збереження об'єктів культурної спадщини під час війни.* Україна дотримується норм міжнародного гуманітарного права, Гаазької конвенції 1954 р., згідно з якою руйнування таких об'єктів – це військовий злочин. Ще 2020 р. для ЗСУ презентували посібник-пам'ятку «Археологічні пам'ятки і війна», який у доступній формі запитає та відповідей орієнтує військових у ситуації, коли в районі бойових дій виникає загроза знищення археологічної спадщини.

3. *Цілеспрямована дерусифікація/десовєтизація/деімперіалізація історичного та культурного простору, яка об'єктивно викликана діями держави-агресора.* Для забезпечення правового поля у цій сфері в липні 2023 р. набув чинності Закон України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімів».

4. *Прискорення темпів створення цифрового фонду користування та збереження цифрових архівів.* Протягом трьох останніх років темпи оцифрування документної спадщини в архівах зросли у 500 разів. Музеї створюють 3-D моделі своїх експонатів. Велику допомогу надіють міжнародні партнери.

5. *Запровадження ініціативного документування та фондоутворення.* Наразі здійснюються не лише заходи з урятування цінних у духовному, культурно-історичному сенсі колекцій на відповідних територіях, а й розпочата робота, спрямована на якнайширше документування фактів, подій, пов'язаних з

російською агресією. І бібліотеки та архіви наразі є головними промотерами цих процесів.

Отже, у консцієнтальному протистоянні глибинних сенсів, як бачимо, документно-інформаційним установам, справді, належить значуща, а подекуди й провідна роль.

Література:

1. Гула Р.В., Дзьобань О.П., Передерій І.Г., Чобіт І.Р. (2023). Інформаційне протиборство: роль та практика діяльності бібліотек, архівів і музеїв (за досвідом російсько-української війни: монографія. Київ, 260 с.

УДК 7.06

**ВИКЛАДАННЯ ЯК СКЛАДОВА МИСТЕЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
(ДОСВІД ПРЕДСТАВЛЕНИЙ У СОЦІАЛЬНІЙ МЕРЕЖІ)**

Перець О.О.

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
perets-ol@ukr.net

Стрімкий розвиток комунікації з використанням сучасних технологій набув сьогодні глобального характеру та чинить зростаючий вплив на всі сфери життєдіяльності суспільства в рамках національних кордонів і у світі загалом. У даному контексті проблеми буття образотворчих мистецтв та методики їх викладання в ситуації глобалізації культури інформаційного суспільства підштовхують до пошуку нових форм комунікації мистця та реципієнта, художника-педагога та учня.

Метою роботи є розробка авторської концепції ВЕБ-сайту професійного художника, який викладає у закладі вищої освіти України.

У публікації використано сукупність загальнонаукових методів (аналіз, синтез, спостереження, узагальнення). Методологія наукового дослідження базується на філософських принципах пізнання, діалектичному, логічному і системному підходах до розгляду досліджуваних проблем.

Основні результати. ВЕБ-сайт будь-якого художника може бути використаний з навчальною метою, стати джерелом для пізнання авторських мистецьких методик та технологічних практик, оскільки основний зміст художньої творчості полягає у поєднанні традиції та новаторства, того, що досягнуто попередніми поколіннями, та непізнаного, знання та вміння, раціонального мислення та інтуїції, закономірного та несподіваного [9]. Такий багатогранний характер художньої творчості перетворює процес викладання мистецтва на важливу складову художньої діяльності. Проте в цій різнобічності криється і основна суперечність, колізія розвитку художнього мислення в історичних типах мистецтва, художніх напрямках, течіях, стилях, школах,